

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele metaaniheite vähendamise ELi strateegia kohta“

(COM(2020) 663 final)

(2021/C 220/05)

Raportöör: **Udo HEMMERLING**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 27.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	9.3.2021
Vastuvõtmine täiskogus	24.3.2021
Täiskogu istungjärk nr	559
Hääletuse tulemus	
(poolt/vastu/erapooletuid)	252/5/4

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab ELi metaanistrateegia eesmärki ja põhitähelepanu pööramist metaaniheite olulisele edasisele vähendamisele kliimakaitses huvides.

1.2. Keskendumine nendele sektoritele, kus metaani heide on kõige suurem, nimelt põllumajandusele, energiasektorile ja jäätmeäitlusele, on arusaadav.

1.3. Metaanistrateegia peaks olema seotud biomajanduse ja ringmajanduse strateegiatega.

1.4. Komitee toetab jõuliselt keskendumist metaaniheite paremale mõõtmisele ja rahvusvahelistele vähendamisalgaustele. Metaani heitkogused pärinevad sageli detsentraliseeritud, hajusatest allikatest rahvusvahelistes tootmis- ja tarneahelates.

Komitee esitab ELi metaanistrateegiasse järgmised täiendused.

1.5. Suuresti hajusad metaaniallikad ja metaani heitkoguste keeruline mõõtmine muudavad heitkoguste jälgimise sageli raskeks. Tõhustatud järelevalvet tuleks asjaomaste sektorite jaoks, nagu põllumajandus, energeetika, jäätmed ja keemiatööstus, arendada ühtsel ja võrreldaval viisil.

Hajusa metaaniheite otsene lisamine kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi või selle otsene maksustamine on väga keeruline ja sageli võimatu. Kui aga on võimalik mõõta punktallikatest pärit heitkogusid, tuleks siiski püüda seda teha, järgides kõigi tekitajate puhul sama lähenemisviisi.

1.6. Liikmesriigid peaksid oma kliimaalastes tegevuskavades välja tooma läga ja sõnnikust, biojätmetest, reoveest, prügilatest ja kaevandusgaasist saadud biogaasi kasutamise seisu ja potentsiaali ning määrama kindlaks meetmed selle ulatuslikumaks kasutamiseks.

1.7. Põllumajanduses on jätkuvalt märkimisväärne potentsiaal metaaniheite vähendamiseks, eelkõige tänu läga ja sõnniku kääritamisele biogaasi tehastes, samuti tänu edusammudele põllumajandusloomade söötmisel ja kasvatamisel ning vähesaastavate väetiste kasutamisel. Neid võimalusi tuleks ELi metaanistrateegia rakendamise käigus veelgi täpsustada.

1.8. Jäätmekäitluses peaks biojätmete liigiti kogumine ja taaskasutamine muutuma järk-järgult normiks kogu ELis. See loob tingimused metaaniheite edasiseks vältimiseks selles sektoris.

2. Ülevaade Euroopa Komisjoni metaanistrateegiast

2.1. Metaan moodustab 10,5 % ELi kasvuhoonegaaside koguheitest, mille maht on 3,76 miljardit CO₂-ekvivalenttonni (2018). Metaaniheidet on alates 1990. aastast vähendatud peaaegu 34 %.

2.2. Metaanistrateegia on suunatud peamisele inimestekelisele metaaniheitele ja heidet tekitavatele sektoritele – põllumajandus (53 % ELi metaaniheitest), jäätmed (26 % ELi metaaniheitest) ja energia (19 % metaaniheitest) – ning selles pakutakse igale neist välja meetmed heite vähendamiseks. Seetõttu on loogiline, et looduslik metaaniheide, mida tekitavad nt mäletsejalised metsloomad või mis eraldub soodest, ei ole strateegiasse hõlmatud.

2.3. Ülemaailmsel tasandil võib metaaniheite vähendamine anda olulise panuse kliimamuutuste leevendamisse. Praeguse globaalse metaaniheite poole võrra vähendamise jahutav mõju moodustaks ülemaailmselt 2050. aastaks 0,18 °C.

2.4. Euroopa Liit tekitab 5 % ülemaailmsest metaaniheitest. Lisaks põhjustab EL fossiilgaasi, nafta ja söe impordi kaudu olulisel määral täiendavat metaaniheidet kolmandates riikides. Seepärast teeb Euroopa Komisjon ettepaneku võtta meetmeid nende heitkoguste vähendamiseks rahvusvahelistes tarneahelates.

2.5. Euroopa Komisjon teeb ettepaneku parandada oluliselt metaaniheite mõõtmist ja sellekohast aruandlust.

2.6. Metaanistrateegias ei käsitleta spetsiaalselt olemasolevaid teaduslikke andmeid metaani kui lühiajalise kliimamõjuga kasvuhoonegaasi konkreetse mõju kohta (vt punkt 3).

3. Teadmised metaani kliimamõjust ja tagajärgedest kliimaneutraalsuse poliitikale

3.1. Metaani (CH₄) kui kasvuhoonegaasi üks põhiomadusi on see, et selle eluiga on suhteliselt lühike ning see laguneb atmosfääris umbes 12 aasta jooksul veeks (H₂O) ja süsinikdioksiidiks (CO₂). Sellel on otsustavad tagajärjed tema kliimamõjule ja võrdlusele CO₂-ga, mida kasutatakse võrdlusalusena kliimajalajälje arvutamisel.

3.2. CO₂ on atmosfääris stabiilne ega lagune erinevalt metaanist, mistõttu nimetatakse CO₂ ka pikaajalise kliimamõjuga kasvuhoonegaasiks (*stock gas*). Selle tulemusena koguneb CO₂ heidet atmosfääri aina edasi, näiteks fossiilkütuste põletamise tõttu (teiste tingimuste samaks jäädes), suurendades seega pidevalt CO₂ kontsentratsiooni.

3.3. Seevastu kompenseeritakse selliste lühiajalise mõjuga kasvuhoonegaaside (*flow gases*) nagu metaani heitkogused nende loodusliku lagunemisprotsessiga. Lühike eluiga toob niisiis kaasa selle, et heide kompenseerib end ise sidumisega, mis toob kaasa stabiilse kontsentratsiooni atmosfääris, kui heide püsib stabiilsena.

3.4. Lisaks metaani lühikesele elueale on ka selle päritolu kliimamõju seisukohast otsustav, kuna metaani lagunemisel tekib kasvuhoonegaas CO₂. Biogeense metaani (nt mäletsejaliste seedekulglast või riisikasvatusest tulenev metaan) lagunemisel tekib CO₂ eemaldati varem atmosfäärist fotosünteesi abil taimede kasvu käigus ning seega toimub see põhimõtteliselt tsüklis, tänu millele ei muutu CO₂ kontsentratsioon atmosfääris.

3.5. Seevastu fossiilse metaani (nt maagaasi-, nafta- või kivisöe kaevandamisel tekkinud metaan) lagunemine CO₂-ks ja veeks kujutab endast täiendavat CO₂ allikat atmosfääri jaoks ja suurendab seega CO₂ kontsentratsiooni selles.

3.6. Nendel metaani omadustel on mitmeid tagajärgi kliimamõjule ja kliimapoliitika kujundamisele. Eriti kehtib see kliimaneutraalsuse eesmärgi osas. (Biogeense) metaani kui lühiajalise kasvuhoonegaasi muutumatu heide viib keskpikas perspektiivis konstantse metaani kontsentratsioonini atmosfääris, millel on püsiv kiirgust akumuleeriv mõju kliimasüsteemile ja seega püsiv temperatuurimõju. Kui metaani heide väheneb, väheneb kontsentratsioon atmosfääris, mis toob kaasa kiirgusmõju vähenemise ja seega temperatuuri languse (jahutav mõju).

3.7. Seevastu tähendab muutumatu CO₂ heide seda, et CO₂ kontsentratsioon atmosfääris suureneb nii kaua kuni CO₂ allikas seda eraldab. Isegi pärast CO₂ heide lõppu jääb sellest tekkinud CO₂ kontsentratsioon atmosfääri püsima, mille tagajärjeks on jätkuv kiirgusmõju ja püsiv soojendav mõju.

3.8. Kliimaneutraalse mõju saavutamiseks on seepärast vaja lühi- ja pikaealiste kasvuhoonegaaside suhtes erinevaid lähenemisviise. Selleks et tuua jätkuvast CO₂ kiirgusmõjust tingitud püsiv temperatuuri tõus tagasi CO₂ heide eelsele temperatuuritasemele, on vaja aktiivselt vähendada CO₂ kontsentratsiooni atmosfääris süsiniku sidujate abil. See tähendab, et selleks, et hoida temperatuuri tase püsivate (mittevälditavate) CO₂ heitkoguste juures stabiilsena, tuleb atmosfäärist jätkuvalt eemaldada sama kogus CO₂ kui sinna lisatakse (netonullheide). See kajastub kasvuhoonegaaside netonullheite eesmärgis. Kliimaneutraalne mõju saavutatakse (biogeensete) metaaniallikate puhul aga juba stabiilsete heitkoguste juures, samas kui CO₂ ekvivalentiks ümber arvestatud metaaniheite kompenseerimine kasvuhoonegaaside atmosfäärist eemaldamisega toob kaasa jahutava mõju.

3.9. Seega ei ole CO₂ ekvivalentides väljendatud netonull metaani kui lühiajalise kasvuhoonegaasi puhul asjakohane lähenemisviis. Näiteks Uus-Meremaa nullsüsiniku seadus (*Zero Carbon Act*) sisaldab eraldi metaaniheite käsitlust. Lühiajaliste kasvuhoonegaaside kliimamõju tuleks kasvuhoonegaaside bilansis kajastada asjakohasemate parameetrite abil (vrd Oxfordi Ülikooli sellekohane töö aadressil www.doi.org/10.1088/1748-9326/ab6d7e).

4. Metaaniheite vähendamine – täiendavad märkused

4.1. Tarbijate käitumise muutmine kätkeb endas kindlasti potentsiaali vähendada kasvuhoonegaaside heidet. See kehtib ka toitumise kohta, eelkõige soovitus vähendada loomsete saaduste tarbimist. Kliimapoliitikas tuleks aga meeles pidada, et avatud ühiskonnas on nende näol tegemist vabatahtlike muudatustega inimeste käitumises ja elustiilis.

4.2. Põllumajanduses tuleks lisaks loomakasvatusest tuleneva metaaniheite vähendamise võimalustele arvesse võtta ka seoseid maakasutusega. Täpsemalt on mäletsejalised rohumaade kasutamise ja säilitamise põhialus. Rohumaade säilitamine on omakorda kliimapoliitika seisukohast väga oluline mulla huumuses seotud CO₂ tõttu.

4.3. Prügilatest, reoveepuhastitest või suletud söekaevandustest pärinevate metaanigaaside osas ei ole mõnes ELi liikmesriigis veel terviklikku süsteemi nende kogumiseks ja energiakasutuseks.

4.4. Mis puudutab jäätmete kogumist, siis paljudes liikmesriikides ei ole veel terviklikke süsteeme biogeensete jäätmete liigiti kogumiseks ja taaskasutamiseks. See takistab kompostimise või kääritamise käigus (biogaas) tekkiva metaaniheite maksimaalset vältimist biojätmete käitlemisel.

4.5. Fossiilkütuste (maagaas, nafta ja kivisüsi) importimisel ei ole EL veel kehtestanud mingeid erinõudeid loodus-, keskkonna- ja kliimakaitse osas. Metaaniheite vähendamise nõuete kavandatud väljatöötamine peaks olema osa laiemast algatusest vähendada sellise energiainpordi ökoloogilist jalajälge vastavalt Euroopa rohelisele kokkuleppele.

4.6. Inimtekkelise metaaniheite ulatuslikuma seire osana tuleks üldjoontes määratleda ka loodusliku metaani heitkogused, et saada terviklik ülevaade.

4.7. Euroopa võrgustikes tuleks majandus- ja sotsiaalpartnerite osalusel edendada metaaniheite vähendamise tehnoloogiate uurimis- ja arendustegevust ning turuosa suurendamist.

Brüssel, 24. märts 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG
